

БҮГД НАЙРАМДАХ ФРАНЦ УЛСЫН ПАРЛАМЕНТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРИМ ТУРШЛАГА

А. Пагма (МА)

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газрын ажилтнууд БНФУ -ын Парламентын үйл ажиллагаатай танилцах айлчлалыг 2009 оны 3 дугаар сарын 22 - 29 -ны өдрүүдэд хийлээ. Тус танилцах айлчлалын хэсгийн бүрэлдэхүүнд УИХ-ын Тамгын газрын эрх зүй, хууль тогтоомжийн хэлтсийн дарга Д.Насанжаргал, СШОНХТөвийн ахлах референт Ю.Эрдэнэтуяа, судлаач Д.Мягмарцэрэн, А.Пагма нар оролцов. Тус танилцах айлчлалын хүрээнд дараахи уулзалтууд зохион байгуулагдсан болно. Үүнд:

- 2009 оны 3 дугаар сарын 23 -ны өдөр Үндэсний Хурлын Хуулийн албаны дарга ноён Филипп Жарудтай уулзсан бөгөөд Үндэсний Хурлын хуулийн албаны ажил үүрэг, шинээр хийж буй өөрчлөлтийн талаар ярилцсан. Түүнчлэн ҮХ-ын Олон улсын харилцаа, батлан хамгаалах албаны ажилтан ноён Фредрик Слама Францын төрийн байгуулалт, хууль тогтоох үйл ажиллагааны талаар танилцуулга хийсэн болно.
- 3 дугаар сарын 24 -ны өдөр Париж хоттой танилцах аяллыг зохион байгуулсан.
- 3 дугаар сарын 25-ны өдөр Эдийн засаг үйлдвэр, хөдөлмөрийн яамны Уул уурхай агентлагийн Ерөнхий инженер ноён Жан-Пьер Летойртруатай уулзсан ба уул уурхайн эрх зүйн асуудлаар ярилцсан.
- 3 дугаар сарын 26-ны өдөр Үндэсний Хурлын гишүүн, Эдийн засаг хүрээлэн буй орчин, газар нутгийг эзэмших асуудлыг хариуцсан байнгын хорооны дарга Патрик Олие хүлээн авч уулзсан. Мөн өдөр Номын сан, архивын албаны дарга хатагтай Элиан Фигиера Үндэсний Хурлын номын сангийн зохион байгуулалт, судалгааны баримт бичгийн талаар танилцуулсан. Энэ өдөр хуулийн албаны хяналт, хуулийн судалгааны албаны хэлтсийн дарга ноён Ив Мари Дубле Хуулийн албаны хэмжээнд явуулдаг хяналт шалгалт, судалгааны үйл ажиллагааны талаар танилцуулав.
- 3 дугаар сарын 27-ны өдөр Францын парламентын дээд танхим болох Сенатын үйл ажиллагаатай танилцах уулзалтуудыг хийсэн. Сенатын Олон улсын хамтын ажиллагааны албаны орлогч дарга Жак Бернау Сенатын үйл ажиллагааны талаар болон Люксембургийн ордонтой танилцуулсан. Эдийн засгийн комиссын ажлын албаны дарга, зөвлөх хатагтай Мари де ла Бретеш Сенатын Эдийн засгийн комисст уул уурхайн эрх зүйн асуудлуудыг авч хэлэлцэн хэрхэн зохицуулдаг талаар танилцуулсан. Түүнчлэн Сенатын судалгааны албаны ажилтан Марк Ле Дорн тус албаны үйл ажиллагааны талаар танилцуулсан.

1. Францын Үндэсний Хурлын тухай танилцуулга

Францын Үндэсний Хурал нь парламентын доод танхим бөгөөд 577 гишүүнтэй. Үндэсний Хурлын гишүүдийг бүх нийтийн шууд сонгуулиар 5 жилийн хугацаагаар сонгоно. Үндэсний Хурлын сүүлчийн сонгууль 2007 онд болсон. Үндэсний Хурлын дарга нь Бернар Аккуайе юм.

Үндэсний хуралд 289 суудал авсан улс төрийн нам олонхи болдог бөгөөд ҮХ-ын одоогийн бүрэлдэхүүнд “Ардын хөдөлгөөний төлөөх холбоо” нам 313 суудалтай, Социалист нам 186 суудал, Ерөнхийлөгчийн олонхи нам болон бусад барууны намууд тус бүр 22 суудал, Коммунист болон бусад зүүний намууд тус бүр 15 суудал, эрс зүүний үзэлтнүүд 7 суудал, Ногоон нам 4, Ардчилсан хөдөлгөөн нам 3 суудалтай байна. Үндэсний Хурлын гишүүд 6

байнгын хороо, орон тооны бус 1 хороонд хуваагдан ажилладаг байна.

Үндэсний хурал нь парламентын гишүүдийн боловсруулсан “хуулийн санаачлага” болон Засгийн газраас өргөн барьсан “хуулийн төслийг” хэлэлцэн, Сенаттай зөвшилцсөний үндсэн дээр баталдаг үүрэгтэй. “Хуулийн санаачлага” болон “хуулийн төслийг” Сенат сайшаагаагүй тохиолдолд Үндэсний Хуралд буцааж, өөрчлөлт оруулна. Хууль батлах явцад Үндэсний Хурал, Сенатын хооронд зарчмын саналын зөрөө гарсан үед Сенатын 7 гишүүн, Үндэсний Хурлын 7 гишүүдээс бүрдсэн хамтарсан комисс байгуулан нэгдсэн тохиролцоонд хүрэх чиглэлээр ажилладаг журамтай.

Хууль батлах явцад бүх нийтийн шууд сонгуулиар сонгогдсон Үндэсний Хурал эцсийн шийдвэрийг гаргах эрхтэй байдаг байна. Францын Үндэсний Хурлын хэмжээнд 2005 оноос шинэ үзэл баримтлалыг баримталж эхэлсэн ба энэхүү үзэл баримтлалын дагуу хууль эрх зүйн асуудлыг сайжруулах, батлан гаргаж буй хуулиудад судалгаатай хандах, хуулиудын хэрэгжилтэнд хяналт тавихад анхаарах номлол бий болсон байна. Энэ үзэл баримтлалын дагуу хийх өөрчлөлт 2006 оны 1 сарын 1-нээс эхэлжээ.

ҮХ-ын депутатуудад туслах ажлыг тэдгээрийн туслахуудад шилжүүлээд гол нь хуулийн чиглэлээр хууль тогтоогчдод туслалцаа үзүүлэх, тэдний хүсэлтээр мэргэжлийн судалгаа гаргаж өгөх, гаргасан хуулийн хэрэгжилтэнд тавих хяналтыг сайжруулах, түүнд судалгаатай хандахад үйл ажиллагаагаа чиглүүлжээ. Ингэхдээ тухайн хууль хэрэгжих журам гарсан уу, хууль хэрэгжих нөхцөл бүрдсэн үү гэдэг асуудлыг анхаардаг ба хууль хэрэгжиж эхэлсэнээс хойш 6 сарын дараа тухайн хууль хэрхэн хэрэгжиж байгаа талаар илтгэл бэлтгэн парламентад танилцуулдаг ажээ. Энэхүү илтгэлийг бэлтгэж байгаа депутатуудад хоёр ажилтан тусалдаг байна.

ҮХ-нь Тамгын газар нь дотроо албадтай, тухайлбал, хуулийн алба нь нийт 15 ажилтантай, нарийн бичгийн дарга нарын газар, судалгаа, хяналтын хэсэг гэсэн хоёр хэсэгтэй юм. Хуулийн албаны нарийн бичгийн дарга нарын газар нь хууль тогтоогчдод хуулийн чиглэлээр туслалцаа үзүүлдэг бол судалгаа, хяналтын хэсэг нь хууль тогтоогчдын захиалгаар мэргэжлийн судалгаа гаргаж өгөх, мэдээллийн баг ажиллуулж байнгын хороодын гишүүдийг хэрэгцээтэй мэдээллээр ханган ажилладаг байна.

Дээр дурдсан хуулийн хэрэгжилтийн талаар илтгэл бэлтгэх ажилд ҮХ-ийн байнгын хороодын зүгээс ихээхэн анхаардаг бөгөөд энэхүү илтгэлийг бэлтгэхэд тухайн асуудлаарх судалгаа чухал үүрэг гүйцэтгэдэг байна. Илтгэл бэлтгэх багийн бүрэлдэхүүнийг тухайн байнгын хорооны дарга томилдог ба түүний бүрэлдэхүүнд ҮХ-ын гишүүдээс гадна тамгын газрын албадын ажилтнууд, судлаачид оролцдог.

Үндэсний хурал нь 6 байнгын хороотой ба тодорхой асуудлаар судалгаа хийх шаардлагатай тохиолдолд байнгын хороодоос судалгааны багийг байгуулдаг. Ингэхдээ тодорхой мэргэжлийн судалгаа шаардсан ажил дээр судалгаа, шинжилгээний байгууллагын нарийн мэргэжлийн судлаачдыг авч ажиллуулдаг байна. Зарим шаардлагатай тохиолдолд, тухайлбал, цөмийн энергийн, биоэтикийн гэх мэт асуудлаар хоёр танхим нэгдсэн судалгааны баг гарган ажиллуулдаг.

Үндэсний Хурлын номын сан нь 1833 онд байгуулагдсан бөгөөд 1835 онд одоогийн Бурбоны ордонд шинэ танхимд орсон ба энэхүү танхимыг зураач Евгени Делакруа (1798-1863) эртний Грекийн домгоос сэдэвлэн чимэглэсэн нь өнөө хүртэл эртний сонгодог хэлбэр, гүн гүнзгий утга агуулгаа хэвээр хадгалсаар иржээ. Үүний зэрэгцээ тус номын сан нь маш арвин баялаг номын фондтой бөгөөд уншлагын танхим дахь номын тавиурууд дээр эртний уран гоёмсог хэвлэл бүхий номыг олноор нь зэрэгцүүлэн байрлуулсан нь

эрхэмсэг бөгөөд оюунлаг уур амьсгалыг бүрдүүлжээ.

Үндэсний Хурлын номын сан нь зөвхөн Үндэсний Хурлын гишүүдэд зориулагдсан ба эрдэмтэн судлаачид шаардлагатай тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл авч ажилладаг байна. Номын каталогийг интернэтээр танилцуулдаг бөгөөд нийтэд зориулсан мэдээллийг орон нутгийн хүмүүс татаж авах боломжтой юм. Нийтэд танилцуулах боломжтой каталогидоо өөр ямар номын сангуудтай хамтарч ажилладаг талаараа мэдээлэхийн хамт, хамтын ажиллагаатай номын сангийнх нь каталогийг татаж авч үзэх боломжтой ажээ.

Төлөөлөгчид Францын Үндэсний Хуралд

(зүүн гараас Ю.Эрдэнэтуяа, элчин зөвлөх Б.Санжмятав, А.Пагма, Д.Насанжаргал, Үндэсний Хурлын ТГ -ын ажилтан Ф.Слама. Париж, 2009 оны 3-р сар)

Үндэсний Хурлын гишүүдэд зориулсан мэдээллийг бэлтгэн вэб хуудсандаа тавьдаг ба мөн тодорхой сэдвүүдээр сэдэвчилсэн материал бэлтгэн тусгай булан ажиллуулдаг байна. Түүнчлэн вэб хуудсаараа дамжуулан гишүүдээс захиалга авч мэдээлэл өгөх, сэтгүүлүүдэд гарсан томоохон өгүүлүүдийг уншаад шаардлагатай гэж үзсэн материалыг бичиж оруулах зэргээр номын сангийн вэб хуудсыг тогтмол, байнга ажиллуулдаг байна. Тус номын сан нь долоо хоногт 80 орчим ном худалдаж авдаг ба Үндэсний Хурлын гишүүдийн бичсэн ном, бүтээлийг бүгдийг нь худалдан авч гарын үсгийг нь зуруулан хадгалдаг байна. Ном худалдан авах тусгай журам үйлчилдэг ба 3 ажилтан саналаа танилцуулан номын сангийн дарга шийддэг байна.

2009 оны 1 сарын 1-нээс номын сан, архив хоёр тусдаа байсныг нэгтгэсэн бөгөөд нийт 40 орчим хүн ажилладаг, үүнээс номын санд 20 хүн ажилладаг. Архивын хэсэг өөр газар байрладаг бөгөөд архивын зарим хэсэг нь олон нийтэд нээлттэй байдаг. Хүмүүс хуулийн төсөл хэлэлцэгдэн батлагдах явцад гишүүдийн санал, хуульд нэмэлт өөрчлөлтийг хэрхэн яаж оруулсан талаархи протоколыг үзэх боломжтой юм.

2. Францын Сенатын тухай танилцуулга

Францын Сенат нь парламентын дээд танхим бөгөөд 331 гишүүн буюу сенатчаас бүрдэнэ. Сенатын гишүүдийг шууд бусаар буюу ҮХ-ын гишүүд, францын хотуудын мэр, орон нутгийн хурлын зөвлөхүүдээс 6 жилийн хугацаагаар сонгоно. Сенатын бүрэлдэхүүний гуравны нэг нь 3 жил тутам шинэчлэгдэж байдаг. Сенатын сүүлчийн сонгууль 2008 онд болсон.

Францын Үндэсний Хурлын номын сангийн уншлагын танхим

Сенатын одоогийн бүрэлдэхүүнд Ерөнхийлөгчийн олонхийн холбоо нам 150 суудалтай, Социалист нам 120 суудал, Төвийн холбоо нам 29, Коммунист, Бүгд найрамдах болон иргэдийн холбоо нам 23, Европын социал, ардчилсан нэгдэл нам 145 суудалтай байна. Ерөнхийлөгчийн олонхийн холбоо нам нь бусад жижиг намуудтай нэгдэн Сенатын олонхийг бүрдүүлэн ажилладаг. Сенатын гишүүд 6 байнгын хороо, орон тооны бус 1 хороонд хуваагдан ажилладаг.

Францын сенатын дарга нь тус улсын 2 дахь өндөр албан тушаалтан болох тул Ерөнхийлөгчийг нас барах буюу үүрэгт ажлаа гүйцэтгэх боломжгүй болбол Ерөнхийлөгчийн үүргийг давхар гүйцэтгэдэг. Сенат нь парламентын гадаад харилцааг хөгжүүлэхэд үндсэн үүрэгтэй оролцдог. Мөн Францын Ерөнхийлөгч ҮХ-ыг хугацаанаас нь өмнө тарааж, шинээр сонгууль явуулах эрхтэй байдаг бол Сенатыг тараах эрхгүй, сенатчдыг хэн ч эгүүлэн татах буюу огцруулах эрхгүй байдгаараа онцлогтой.

Сенатын судалгааны алба нь 2002 онд байгуулагдсан. Судалгааны алба нь дараах чиглэлүүдээр үйл ажиллагаа явуулдаг. Үүнд:

- Сенатын байнгын хороод дээр хэлэлцэгддэг асуудлуудыг цэгцтэй судлах шаардлагатай байдаг. Ийнхүү судалсанаар зөвхөн өнөөдрийн асуудлыг судлаад зогсохгүй олон асуудлыг урьдчилан хараад эцсийн үр дүнг тооцоолоход ажлаа чиглүүлдэг.
- Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулиудад нэмэлт өөрчлөлт оруулахад шаардлагатай судалгааг хийдэг. Эдгээр нэмэлт, өөрчлөлтийг оруулах үндэслэлийг хууль тогтоогчид, байнгын хороодод гаргаж өгдөг.

- Сенатын холбогдох албад, байнгын хороод, намуудын бүлгийн хүсэлтээр тодорхой судалгаа хийдэг.
- Нэг асуудлыг янз бүрийн улс орнуудад эрх зүйн хувьд хэрхэн зохицуулдаг талаар харьцуулсан судалгаа хийдэг.

Тодорхой судалгаануудыг хийж хууль тогтоогчдод гарын авлага болгодог тухайлбал, далайн боомтуудын талаар, засгийн газрын шийдвэрүүдийн талаар, парламент хоёр танхимтай байх, тэдгээрийн үр ашгийг дээшлүүлэх талаар, эрүүгийн хэргийн явцад хяналтын шүүгч хэрхэн хяналт тавьдаг талаар харьцуулсан судалгаа гэх мэт олон сэдвээр хийжээ. 2-10 хуудас бүхий богино хэмжээний мэдээллүүдийг бэлтгэж өгдөг бөгөөд эдгээрийг нот гэж нэрлэдэг байна. Түүнчлэн судалгааны сэдвийн уралдаан зарладаг нь нэлээд сонирхолтой санагдсан.

3. Франц улсын уул уурхайн өнөөгийн төлөв байдал, эрх зүйн зохицуулалт

Өнөөгийн байдлаар тус улсын төсөв болон төрийн бодлогын хэмжээнд 20, 30 жилийн өмнөхтэй харьцуулахад уул уурхайн эзлэх жин багассан. 2002 оноос төмрийн болон нүүрсний нөөц дууссан учраас эдгээр уурхайнуудыг хаасан. Одоогоор Франц улсын нутаг дэвсгэр дээр, Шинэ Каледонид никелийн, Гаянд алтны, Лоренд давсны уурхайнуудыг ашиглаж байгаа. Тус улсын газрын гүнд нь байгалийн хий байдаг. Үүнээс шингэн түлш гарган авах болон нүүрс хүчлийн хийг агаарт гаргахгүй газар доор хадгалах талаар нэлээд ажил хийж байгаа.

Далайн цаадах департамент нүүрс, байгалийн хий ашиглах, олзворлох асуудлыг хариуцдаг. Мөн тус байгууллага нь хилээс гадуур, далайн чанад, далайн эрэг дээр нефть хайж байгаа. Ийнхүү тус улсын нутаг дэвсгэр дээр шинээр уурхай нээж ашиглах явдал бараг үгүй болсон тул төрөөс нөхөн сэргээлтийн асуудлыг голлон анхаарч зохицуулдаг. Уурхай ашиглаад дууссан газар оршин суугчдын эдийн засаг нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд дахин шинээр үйлдвэр байгуулах бодлого барин Засгийн газраас тухайн орон нутгуудад татаас өгч байна.

Уул уурхайн харилцаанд төрийн зохицуулалт, оролцоо байх нь ихээхэн бэрхшээл учруулж байсан. Учир нь уурхайнууд нь мөнгө өгөхөөсөө илүү мөнгө авдаг. Тухайлбал, нүүрс олборлох зардал нэмэгдсэн үед заримдаа уул уурхайдаа татаас өгдөг. Уул уурхайн ажиллагсдын тэтгэвэр, нийгмийн асуудалд 900 сая евро зардаг. Иймээс сүүлийн үед уул уурхай дахь төрийн оролцоог багасгаж, бараг оролцоогүй болсон. Дэлхийн 2-р дайны дараагаар стратегийн зорилгоор улсын мэдлийн нефтийн, ураны үйлдвэр байгуулсан. Бие даасан байгууллага учир хувийн компанийн байр сууруудтай байсан бөгөөд төрөөс зөвхөн ашигтай зүйлд хөрөнгө оруулах тал дээр л хяналт тавьдаг байсан. Уул уурхай дахь төрийн оролцоог багасгах үүднээс “Total” гэдэг нефтийн компания хувьцааг нь нээлттэй болгож нийтэд зарлах замаар хувьчилсан.

Эрх зүйн зохицуулалтын хувьд хамгийн гол нь эрх зүйн орчин тогтвортой байх зарчим баримталдаг. Засгийн газар түүхий эдийн үнэ тогтворгүй байх үед татвараа зохицуулдаг. Үнэ буурах үед татвараа багасгах замаар хөрөнгө оруулагчийг алдагдалаас хамгаалж тусладаг. Мөн ураны үнэ буурсан үед уурхайг хаагаад үнэ өсөх үед ашиглах арга хэмжээ авч байсан. Хаах үед нь хөнгөлөлт үзүүлж лицензийн хугацааг нь сунгаж байсан. Энэ нь ихээхэн том тусламж болдог бөгөөд учир нь хуулиар хайгуулын лиценз авснаас хойш 10 жил ашиглаагүй бол лицензийг хурааж авахаар гэрээ байгуулж лиценз олгодог байна. Лиценз авах шаардлагууд хуулинд тодорхой тусгагдсан. Үүнд:

- Хамгийн сайн технологи байх,
- Баталгаатай санхүүтэй байх,
- Нөхөн сэргээлт хийх чадвартай байх. Эдгээрийг гэрээндээ нарийн тохиролцдог.

1960-1970-аад оны үед хойд далайд нефть олборлож эхэлсэн. 1973 онд гэнэт үнэ нь өсөх үед Англи улс гэнэтийн ашгийн татвар бий болгосон. Энэ үед Франц улс энэ туршлагыг авч хэрэглэж байсан, гэхдээ компаниудад ашигтай байх нөхцлийг үлдээсэн. Уурхай ашиглах үедээ хайгуул хийж, энэхүү зардлыг нь татвараас хасч өгдөг жишээг 1950-иад онд АНУ-д нэвтрүүлсэн. Үүнийг мөн Франц улс ашиглаж байсан. Түүхий эдийн үнэ буурах үед бүтээгдэхүүн хуваах нь орлогыг бууруулдаг учраас тус улс нь татвар хураамжийн хэлбэрээр орлого олохыг чухалчилдаг.

Сүүлийн үед тус улсад хууль бусаар бичил уурхайн үйл ажиллагаа эрхлэх явдал нэлээн бэрхшээл учруулж буй тул хуулиндаа нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай асуудал яригдаж байгаа. Одоогоор орон нутаг болон тэдгээрийн цагдаагийн хэсгүүдэд эдгээр хууль бус үйл ажиллагааг хянах болон үүнээс сэргийлэхэд нь зориулж төсөвт нь нэмэлт хөрөнгө төсөвлөж байна.

